[2018] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 355

ਛੰਨੂ ਲਾਲ ਵਰਮਾ

ਬਨਾਮ

ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ

(2018 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1482- 1483)

28ਨਵੰਬਰ, 2018

[ਕੁਰੀਅਨ ਜੋਸਫ, ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.)

ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ - ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਪਹੁੰਚਾਈਆਂ - ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 302, 307, 506 (2) ਅਤੇ 450 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ- ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ- ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਕਿਹਾ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ - ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਅਸਧਾਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੀ ਅਸੰਭਵਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਉਮਰ ਕੈਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਜਾਂ ਵਿਅਰਥ ਹੈ - ਕੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਵੇਗਾ- ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਵਧਣ ਅਤੇ ਵਧਣ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ - ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕੈਦੀ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਵਿਵਹਾਰ ਦਿਖਾਇਆ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਧਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ "ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕੇਸ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ

ਕਰਦਾ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਕਲਪ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੈ" - ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਇਕੋ ਇਕ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860- ਉਪ ਧਾਰਾ 302, 307, 506 (2) ਅਤੇ 450 .

ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ - ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮ- ਕਿਹਾ ਕਿ : (ਕੁਰੀਅਨ ਜੋਸਫ, ਜੇ.) ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸਦਾ ਮਕਸਦ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ - ਪਰ ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ. (ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ) ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

355

XXXXXX

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ,

ਕਿਹਾ ਕਿ : 1.1 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਛੀ ਸਿੰਘ, ਸੰਤੋਸ਼ ਬਰਿਆਰ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸ਼ਨਰਾਓ ਖਾੜੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ "ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕੇਸ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਕਲਪ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੂਰਵ-

ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੈ"। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਅਸਧਾਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੀ ਅਸੰਭਵਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਉਮਰ ਕੈਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਜਾਂ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਵਾਧੂ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਪਰਾਧੀ ਬਾਰੇ ਵਿਗੜਦੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਪਿਛਲਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਜੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 13] [368-E-H; 369-A-B]

1.2 ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਚੰਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਉਮੀਦ ਗੁਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਜੇ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਚੇਤੰਨ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ. ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਧਾਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਕੀ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਕਲਪ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰੇ ਕਿ

ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਰ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ "ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ" ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਰ ਇੱਕ ਉੱਚ ਮਿਆਰ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕੈਦੀ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਵਿਵਹਾਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਧਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 15] [369-G-H; 370-A-B]

XXXXXX

ਛੰਨੂ ਲਾਲ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ 357

1.3 ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਹੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ / ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਅਜਿਹੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ/ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਗਲਤੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਦੋ-ਪੱਖੀ ਸੁਣਵਾਈ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਸੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਕੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 16, 17] [370-C-E]

1.4 ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਇਕੋ ਇਕ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ. [ਪੈਰਾ 18] [370-E-F]

ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 684 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਤੀਸ਼ਭੂਸ਼ਣ ਬਰਿਆਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2009) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 498: [2009] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 90; ਮਾਛੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1983) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 470: [1983] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 413; ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸ਼ਨਰਾਓ ਖਾਡੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2013) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 546: [2013] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 949 - ਭਰੋਸੇਯੋਗ।

XXXXXX

ਸੋਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ (2012) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 97: [2012] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 558; ਸੰਗੀਤ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2013) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 452: [2012] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 85- ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

(1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 684	ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 6
[2009] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 90	ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 6
[2012] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 558	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 7
[1983] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 413	ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 10
[2013] 6 ਐਸਸੀਆਰ 949	ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 12
[2012] 13ਐਸਸੀਆਰ 85	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 20

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2018 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1482-1483.

ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ,11.04.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2013 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਹਵਾਲਾ ਨੰਬਰ 06 ਅਤੇ 2013 ਦੇ 712 .

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕੋਲਿਨ ਗੋਂਜਾਲਵੇਜ਼, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਨੀ ਸੁਸਾਨ ਥਾਮਸ, ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ ਰਾਧਾ ਸ਼ਿਆਮ ਜੇਨਾ, ਸੱਤਿਆ ਮਿੱਤਰਾ ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੁਲ ਝਾ, ਸੰਦੀਪ ਝਾਅ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ, ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ।

ਕੁਰੀਅਨ, ਜੇ.1. ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ । (Leave granted.)

2. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 11.04.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਦੁਰਗ ਦੁਆਰਾ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 288/2011 ਮਿਤੀ 25.06.2013 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

3. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ। 19.10.2011 ਨੂੰ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਨੰਦਰਾਮ ਸਾਹੂ, ਫਿਰਾਂਤੀਨ ਬਾਈ (ਆਨੰਦਰਾਮ ਸਾਹੂ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਤਨਾ ਸਾਹੂ (ਆਨੰਦਰਾਮ ਦੀ ਨੂੰਹ) ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਨੰਦਰਾਮ, ਰਤਨਾ ਸਾਹੂ ਅਤੇ ਫਿਰਾਂਤੀਨ ਬਾਈ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਦੁਰਗਾ ਬਨਛੋਰ ਦੇ ਘਰ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੀਰਾ ਬਨਛੋਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਦੁਰਗਾ ਬਨਛੋਰ ਨੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

XXXXXX

4. ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਕਤਲ, ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਕਤਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 506 (2) ਤਹਿਤ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 450 ਆਈਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਘਰ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ

ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਚੁਣਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

5. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ -15 ਸੋਨੂੰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ -11 ਦੁਰਗਾ ਬਾਈ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ -8 ਬਸੰਤ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ -9 ਸੁਖਦੇਵ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ -10 ਜੈਲਾਲ ਧਨਖੜ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਵਿਗੜਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਗੜਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਗੜਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

i. ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ii. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕੀ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਨੇ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ।

iii. ਰਤਨਾ ਬਾਈ ਦਾ ਕਤਲ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਤਨਾ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਨੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾਈਆਂ ਹਨ।

5. ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਔਰਤਾਂ ਸਨ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਕੋ ਇਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਕ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਣਜਾਣਤਾ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਗੜਦੇ ਹਾਲਾਤ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕੇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕੇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਕੋਲਿਨ ਗੋਂਸਾਲਵੇਜ਼ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

6. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 1 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਸੁਣਵਾਈ ਉਸੇ ਦਿਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਤੀਸ਼ਭੂਸ਼ਣ ਬਰਿਆਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ-2 'ਤੇ ਵੀ ਰਿਲਾਇੰਸ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 235 (2) ਅਤੇ 354 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ' ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਸੰਤੋਸ਼ ਬਰਿਆਰ (ਸੁਪਰਾ) ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਇਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

XXXXXX

7. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉੱਚ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਤੀਬਰਤਾ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਪਿਛਲਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਬਾਲ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੋਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ 3 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਗੰਭੀਰ ਸਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਪੀੜਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੜਕਾਹਟ ਦੇ ਠੰਡੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਸਥਿਰਤਾ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

---

1 (1980) 2 SCC 684
2 (2009) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 498

8. ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ

ਧਾਰਾ 354 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀਆਂ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪਰਾਧੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ 'ਅਸਾਧਾਰਣ ਕਾਰਨ'। ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਵਿਗੜਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ:-

ਵਿਗੜਦੇ ਹਾਲਾਤ: ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ:

(a) ਜੇ ਕਤਲ ਪਿਛਲੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਬੇਰਹਿਮੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ; ਜਾਂ

(b) ਜੇ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਬੇਮਿਸਾਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ; ਜਾਂ

(c) ਜੇ ਕਤਲ ਸੰਘ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ -

(i) ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੀ; ਜਾਂ

(ii) ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਭਾਵੇਂ ਕਤਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਜਾਂ

---

3 (2012) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 97

XXXXXX

(d) ਜੇ ਕਤਲ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਜਿਸਨੇ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਉਕਤ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 129 ਤਹਿਤ ਉਸਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨਾ: ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗੀ:

(1) ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(2) ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ। ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਵਾਨ ਹੈ ਜਾਂ ਬੁੱਢਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(3) ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਜ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇਗਾ।

(4) ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ (3) ਅਤੇ (4) ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

(5) ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ।

(6) ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਦਬਦਬੇ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

(7) ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਰਾਬ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਨੁਕਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕਤਾ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

9. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜੁਰਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪਰਾਧੀ ਦਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਧਰਹੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

XXXXXX

"**201**... ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 354 (3) ਅਤੇ 235 (2) ਅਤੇ 1973 ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ" ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਾਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਉਚਿਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਵਧਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਸਾਪੇਖਿਕ ਭਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਅਕਸਰ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਹਿਲੂ ਇੰਨੇ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਇਲਾਜ ਦੇਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ "ਸ਼ੈਲੀ ਆਦਮੀ ਹੈ". ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਤਲ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਬੇਰਹਿਮ ਜਾਂ ਜਾਨਵਰ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਭੈੜੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਵਾਟਰਟਾਈਟ ਡੱਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ, ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਬੇਰਹਿਮ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਕਤਲ ਬੇਰਹਿਮ ਹਨ. ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਇਸ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਗੜਨ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 209 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"209. ਹਲਕੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਲਝਣ ਦੇ ਉਲਟ ਹਾਲਾਤ ਹਨ। "ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ ਫੀਡ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਲਝਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾਵਾਂ ਹਨ।ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 354 (3) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਖੂਨ ਦਾ ਪਿਆਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜੇ, ਭਾਵੇਂ ਅਧੂਰੇ ਹਨ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੇਲੋੜੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ - ਇੱਕ ਤੱਥ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੰਨੇ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਲਿਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਆਪਕ ਉਦਾਹਰਣ ਗਾਈਡ-ਲਾਈਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, ਧਾਰਾ 354 (3) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਵਿਧਾਨਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਉੱਚੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਵਧੇਰੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਔਖੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣਗੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲਈ ਇੱਕ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਚਿੰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਕਲਪ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "

XXXXXX

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

10. ਮਾਛੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 4 ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

38. ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਕੇਸ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ:

(i) ਮੌਤ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਸਜ਼ਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੁਰਮ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ii) ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, 'ਅਪਰਾਧ' ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 'ਅਪਰਾਧੀ' ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(iii) ਉਮਰ ਕੈਦ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ

ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ.

(iv) ਵਿਗੜਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਲੇਂਸ ਸ਼ੀਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਗੜਨ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

---

4 (1983) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 470

XXXXXX

39. ਇਹਨਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:

(a) ਕੀ ਅਪਰਾਧ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਅਸਧਾਰਨ ਹੈ ਜੋ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਨਾਕਾਫੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ?

(b) ਕੀ ਜੁਰਮ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ?

40. ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ

ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

11. ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਕਲਪ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਤੋਸ਼ ਬਰਿਆਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦੋ ਵਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਭਾਗ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

56. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਮਕਸਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕਸੂਰਵਾਰਤਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵੀ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਕ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ ਜਾਂ ਬਾਲ ਗਵਾਹ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘਾਟ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 48ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

57. ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਉਦਾਹਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ 4 ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਪੰਨਾ 750, ਪੈਰਾ 206)

XXXXXX

"206. (4) ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ (3) ਅਤੇ (4) ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਜੋਂ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੁਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਗੜਦੀਆਂ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।

58. ਧਾਰਾ 354 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ" ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕਥਨ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 751, ਪੈਰਾ 209)

"209... ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲਈ ਇੱਕ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਚਿੰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਕਲਪ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗੀ। "ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ" ਇਸ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸੰਕੀਰਣ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ. ਇਹ ਉਦਘਾਟਨ "ਜਦੋਂ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਕਲਪ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਯੋਗ ਹੈ.

59. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕਥਨ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਦੋਹਰੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ:

1. ਇਹ ਕਿ ਕੇਸ ਦੁਰਲੱਭ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ,

XXXXXX

2. ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਕਲਪ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

60. ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕਥਨ ਧਾਰਾ 354 (3) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਅਪਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕੀਰਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕਥਨ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਬੋਝ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹੀ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਚੁਣਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕਥਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

61. ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਖਤੀ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਉੱਚ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੀਰਣ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਗੜਦੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਕੇਸ, ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਪੰਨਾ 738, ਪੈਰਾ 161)

"161. ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਅਸਾਧਾਰਣ ਕਾਰਨ' ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

12. ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸ਼ਨਰਾਓ ਖਾਡੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ 5 ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਗੜਦੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਟੈਸਟ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"52. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਗੜਦੇ ਹਾਲਾਤ, ਬੇਸ਼ਕ, ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਹਨ. ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਨ "ਅਪਰਾਧ ਟੈਸਟ", "ਅਪਰਾਧਿਕ ਟੈਸਟ" ਅਤੇ "ਆਰ-ਆਰ ਟੈਸਟ" ਨਾ ਕਿ "ਸੰਤੁਲਨ ਟੈਸਟ" ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ, "ਅਪਰਾਧ ਟੈਸਟ" ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ 100% ਅਤੇ" ਅਪਰਾਧਿਕ ਟੈਸਟ 0%, ਭਾਵ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਘਾਟ, ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ, ਸਮਾਜ ਲਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਪਿਛਲਾ ਟਰੈਕ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ, ਆਦਿ ਤਾਂ "ਅਪਰਾਧਿਕ ਟੈਸਟ" ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਦੋਵੇਂ ਟੈਸਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤ ਪੂਰੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦੁਰਲੱਭ ਕੇਸ ਟੈਸਟ (ਆਰ-ਆਰ ਟੈਸਟ) ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ. ਆਰ-ਆਰ ਟੈਸਟ ਸਮਾਜ ਦੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ "ਸਮਾਜ-ਕੇਂਦਰਿਤ" ਹੈ ਨਾ ਕਿ "ਜੱਜ-ਕੇਂਦਰਿਤ", ਭਾਵ, ਕੀ ਸਮਾਜ ਕੁਝ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਈ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ, ਬੌਧਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਜਿਨਸੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਕਤਲ, ਸਰੀਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਔਰਤਾਂ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁੱਸਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ। ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਿਰਫ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ. ਅਦਾਲਤਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਸੁਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਥਿਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਜਬੂਰੀ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

XXXXXX

13. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ), ਮਾਛੀ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ), ਸੰਤੋਸ਼ ਬਰਿਆਰ (ਸੁਪਰਾ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸ਼ਨਰਾਓ ਖਾੜੇ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕੇਸ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਖਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਕਲਪ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬੰਦ ਹੈ। ਮਾਛੀ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਪੈਰਾ 39 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਅਸਧਾਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੀ ਅਸੰਭਵਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਉਮਰ ਕੈਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਜਾਂ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸ਼ਨਰਾਓ ਖਾਡੇ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਵਾਧੂ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵੱਲੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਪਰਾਧੀ ਬਾਰੇ ਵਿਗੜਦੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਪਿਛਲਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਜੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

XXXXXX

ਛੰਨੂ ਲਾਲ ਵਰਮਾ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ [ਕੁਰੀਅਨ, ਜੇ.] 369

14. ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਮਾਣ ਬਾਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਅਤਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ' (ਪੈਰਾ 201), 'ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ' (ਪੈਰਾ 206), 'ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ' (ਪੈਰਾ 209), 'ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਕਲਪ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੈ' (ਪੈਰਾ 209), 'ਮਨੁੱਖੀ ਚਿੰਤਾ' (ਪੈਰਾ 209), 'ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਲਈ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਚਿੰਤਾ' (ਪੈਰਾ 209), ਮਾਛੀ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ 'ਅਤਿਅੰਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ' (ਪੈਰਾ 38), 'ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਪਦੀ ਹੈ' (ਪੈਰਾ 28), 'ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' (ਪੈਰਾ 38), ਸੰਤੋਸ਼ ਬਰਿਆਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ' (ਪੈਰਾ 57), 'ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕੇਸ ਇਕ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ' (ਪੈਰਾ 58), 'ਮੌਤ ਇਕ ਬੇਹੱਦ ਸੰਕੀਰਣ

ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ' (ਪੈਰਾ 58), 'ਮੌਤ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਅਸਧਾਰਨ ਬੋਝ' (ਪੈਰਾ 60), 'ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ' (ਪੈਰਾ 39), 'ਨਿਆਂਇਕ ਸਖਤੀ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਉੱਚੇ ਮਿਆਰ' (ਪੈਰਾ 61), ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸ਼ਨਰਾਓ ਖਾੜੇ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ, ਸਮਾਜ ਲਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਪਿਛਲਾ ਟਰੈਕ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ' (ਪੈਰਾ 52) ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

15. ਇਹ ਅਪੀਲ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਚੰਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਜੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉਮੀਦ ਗੁਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਜੇ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਚੇਤੰਨ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ. ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਧਾਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਕਲਪ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸੁਪਰਾ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ) ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਰ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸੁਪਰਾ ਵਿੱਚ 'ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ' ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਰ ਇੱਕ ਉੱਚ ਮਿਆਰ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕੈਦੀ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਵਿਵਹਾਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਧਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।

XXXXXX

16. ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ ਕਿ ਸਹੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ/ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਅਜਿਹੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ/ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾਂ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

17. ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਗਲਤੀ। ਸੰਤੋਸ਼ ਬਰਿਆਰ ਸੁਪਰਾ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਦੋ-ਪੱਖੀ ਸੁਣਵਾਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਸੀ)। ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਕੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਈਹਾਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ।

18. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਥੋਪਣਾ. ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਕੋ ਇਕ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਭਵਿੱਖ

19. ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਂਚਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਹੈ। ਸੰਤੋਸ਼ ਬਰਿਆਰ (ਸੁਪਰਾ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਕਦਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ:

"109... ਹੁਣ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਬੈਲੇਂਸ ਸ਼ੀਟ ਨੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਮਨਮਾਨੀ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ "ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕੇਸਾਂ" ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰਤਾ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

XXXXXX

ਛੰਨੂ ਲਾਲ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ [ਕੁਰੀਅਨ, ਜੇ.] 371

110. ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ - ਅਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਸਜ਼ਾ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਬੇਹੱਦ ਅਸਮਾਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਜਾਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵੇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਟਿਕਾਊ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਮਿਸਾਲ ਰਾਹੀਂ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਉਪਾਅ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਉਚਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

20. ਸੰਗੀਤ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ

"30. ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਾਨੰਦ (2) ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਇਕਸਾਰ ਜਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਲੋਕ ਨਾਥ ਦੱਤਾ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ

ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

31. ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਾਨੰਦ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਤੀਸ਼ਭੂਸ਼ਣ ਬਰੀਅਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ (ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ) ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 109, 129 ਅਤੇ 130 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ "ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ" ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 109 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ: (ਬਰਿਆਰ ਕੇਸ)

"109.....ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਬੈਲੇਂਸ ਸ਼ੀਟ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੀ ਪੂੰਜੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਮਨਮਾਨੀ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ "ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਕੇਸਾਂ" ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰਤਾ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

---

6 (2013) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 452

XXXXXX

32. ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਭੀੜ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਵਿਗੜਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.

33. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਗੜਦੇ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਬਚਨ ਸਿੰਘ "ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਜ਼ਾ" ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਜ਼ਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜੱਜ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਦਾਨੰਦ ਅਤੇ ਬਰਿਆਰ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ 'ਚ ਸਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਤਬਦੀਲੀ 'ਚ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

21. ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸ਼ਨਰਾਓ ਖਾੜੇ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ "ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ... ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕ ਰੋਕਥਾਮ ਵਾਲੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਿਆਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਸਮਰੱਥ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

22. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸੁਪਰਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਾਲ 1967 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 35ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਲ 2015 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 262 ਨੇ ਵਿਆਪਕ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 262 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ:-

"ਅਧਿਆਇ- ।

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

A. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

1.1.1. ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸ਼ਨਰਾਓ ਖਾਡੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਖਾਡੇ ਰਾਜ) (2013) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 546 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਮੇਲ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਧਾਰ ਦੀ ਘਾਟ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਕੋਰਟ ਏ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ('ਕਮਿਸ਼ਨ') ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ:

ਛੰਨੂ ਲਾਲ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ [ਕੁਰੀਅਨ, ਜੇ.] 373

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਰਲੱਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ (ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ-ਕਤਲ ਪੀੜਤ ਦੋਵਾਂ) ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵਿਕਲਪ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਮੌਕਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **ਸ਼ਾਇਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰ**

ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕ ਰੋਕਥਾਮ ਵਾਲੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਿਆਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਸਮਰੱਥ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। (ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸ਼ਨਰਾਓ ਖਾਡੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2013) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 546- ਪੈਰਾ 148 (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। **ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਿਆਰ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ (ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਂ ਜੱਜ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਵੇ), ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਿਆਰ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।** ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀ ਹੋਵੇ) ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਇਕਮਤ ਹਨ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬੰਦ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਰਾਏ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। **ਇਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। (2013) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 546- ਪੈਰਾ 149.** (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

1.1.2. ਖਾੜੇ ਪਹਿਲੀ ਤਾਜ਼ਾ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਵਾਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੋਵੇ। ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਤੀਸ਼ਭੂਸ਼ਣ ਬਰਿਆਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ('ਬਰੀਆਰ') (2009) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 498 ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਖੋਜ ਦੀ ਘਾਟ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 18.12.2007 ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਹਾਸਭਾ ਨੇ ਮਤਾ 62/149 ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਰੋਕ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। **ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ 59 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਖੋਜ, ਸ਼ਾਇਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਨਵੀਨਤਮ ਅਤੇ ਸੂਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।** (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

1.1.3. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ।

23. ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 262 ਦੇ ਅਧਿਆਇ-VII ਵਿੱਚ ਸਿੱਟੇ ਅਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ: -

"A. ਸਿੱਟੇ

7. 1. 1 ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਦੀ ਕੈਦ, ਜੋ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ,

ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 30-60 ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

7.1.2 ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲੇ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਸਾਡੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਚੋਲਗੀ ਵਾਲੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ 'ਅੱਖ ਲਈ ਅੱਖ, ਦੰਦ ਲਈ ਦੰਦ' ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਲਈ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮਾਨਸਿਕ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

7.1.3 ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਪੁਨਰ-ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾੜੀ ਜਾਂਚ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾਉਂਦੀ ਹੈ।

XXXXXX

ਛੰਨੂ ਲਾਲ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ [ਕੁਰੀਅਨ, ਜੇ.] 375

ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਕੀਮਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਰਨ। ਪੀੜਤਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਪ

ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਬਿਹਤਰ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

7.1.4 ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, "ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਅਸਮਾਨ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ"। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ "ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਥੋਪਣ" ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

7.1.5 ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਮਨਮਾਨੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤਰੀਕਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਖਤ, ਮਿਆਰੀਕਰਨ ਜਾਂ ਵਰਗੀਕਰਨ ਜੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਢਾਂਚੇ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ।

7.1.6 ਕਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਡੂੰਘੇ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਤਰੀਕੇ, ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਦੀ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਤਾਕਤ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਮਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹੀ ਢਾਂਚਾਗਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਿਰੋਧੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

XXXXXX

7.1.7 ਮੁਆਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਆਫੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੰਨੇ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ, ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ, ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਕੇਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਆਫੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਨਵੇਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। (ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1989) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 204 ਪੈਰਾ 7,10 ਅਤੇ 16) ਮੁਆਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਆਪਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਿਆਂਇਕ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਗਰਭਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਤਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ. ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ, ਨਿਆਂਇਕ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀ ਤੋਂ ਜੋ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼ਤਰੂਘਨ ਚੌਹਾਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ - (2014) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1-ਪਾਰਸ 55-56) ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਰਹਿਮ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਹਨ।

7.1.8 ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ 161 ਅਧੀਨ ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਤਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦ, ਅੱਤਵਾਦ ਜਾਂ ਹਿੰਸਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

XXXXXX

ਛੰਨੂ ਲਾਲ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ [ਕੁਰੀਆਂਜ] 377

B. ਸਿਫਾਰਸ਼

7.2.1 ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾ 7.1.3 ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਉਪਾਅ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸੁਧਾਰ, ਗਵਾਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਕੀਮ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਕੀਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

7.2.2 ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਮਾਰਚ - 1955 ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1973 ਤੋਂ 1980 ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਕਰਨ ਤੱਕ ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ - ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਜਾਣਾ ਹੈ. ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵਧੇ।

7.2.3 ਹਾਲਾਂਕਿ ਅੱਤਵਾਦ ਨਾਲ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਕਸਰ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਹੋਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

7.2.4 ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ "ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਥੋਪਣ" ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮਾਨਸਿਕ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ.

XXXXXX

24. ਇਹ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਾਂ ਬਾਰੇ ਜਨਤਕ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਹੋਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਜ਼ਮੀਰ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਰਾਏ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਤੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ, ਸਮਾਜ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ, ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੂਚਿਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 262 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ....." ਅਦਾਲਤ ਬਹੁਗਿਣਤੀਵਾਦੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ

ਬਹੁਗਿਣਤੀਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਦੀ ਰਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਅਜੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦ ਹੈ" ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਤੋਸ਼ ਬਰਿਆਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਰਾਏ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ..... ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਜੁਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪਰਾਧੀ ਨਾਲ।" ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਮੁਕੱਦਮੇ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਉਚਿਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਬਾਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਮੂਹਕ ਜ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਬੱਦਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਰੁਝਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

25. ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਬੋਝ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਉਮਰ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹਰ ਕੇਸ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਖਤ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਕਦੀ।

26. ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.

1. ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਜਸਟਿਸ ਕੁਰੀਅਨ ਜੋਸਫ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਦਵਾਨ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੈਰਾ 23 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ:

XXXXXX

"ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 684 ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮਾਨਸਿਕ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਜ਼ਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸਦਾ ਮਕਸਦ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ".

2. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi